

INHOUDSOPGawe

Voorwoord	iii
Opdrag	iv
Achtergrond en Dankwoord	v
Inhoudsopgawe	vi
Kaart/Uitlegplan van die ou Witsand	ix

STIGTING, BESTUUR EN ONTWIKKELING.....	1
Stigting.....	1
Vroeë dorpsbestuur	2
Lys van opsiener van die Witsand	2
Die stigting van die Port Beaufort-dorpsgebied	2
Witsand word 'n Plaaslike Gebied	4
Die dorpsmeent	4
Inlywing van die Port Beaufort-dorpsgebied	5
Sprake van 'n Kleurlingwoonbuurt.....	6
Waterskema en meesterplan	6
Byvoeging van water uit die Duivenhoksskema.....	8
Ontwikkelingsplan vir die benedeloop van die Breérivier ..	10
Inlywing tot by Oysterbeds	10
Elektriesiteit.....	10

VAN KLIPHUISE TOT KASTELE	13
Erfienaars en hulle huise.....	36
Tabel van Lotnommers in korrelasie met latere erfnummers.....	36

LOTNR.....	BL.....	LOTNR.....	BL.....
Lot 1.....	36	Lot 24.....	61
Lot 2.....	38	Lot 25.....	63
Lot 3.....	39	Lot 26.....	64
Lot 4.....	40	Lot 27.....	66
Lot 5.....	41	Lot 28.....	67
Lot 6.....	42	Lot 29.....	68
Lot 7.....	43	Lot 30.....	69
Lot 8.....	44	Lot 31.....	70
Lot 9.....	45	Lot 32.....	70
Lot 10 Die Ou Pastorie	46	Lot 33.....	72
Lot 11	48	Lot 34.....	73
Lot 12	50	Lot 35.....	74
Lot 13	51	Lot 36.....	74
Lot 14	52	Lot 37.....	76
Lot 15	53	Lot 38.....	76
Lot 16	54	Lot 39.....	77
Lot 17	55	Lot 40.....	78
Lot 18	56	Lot 41.....	79
Lot 19	56	Lot 42.....	80
Lot 20	57	Lot 43.....	81
Lot 21	59	Lot 44.....	82
Lot 22	60	Lot 45.....	83
Lot 23	60	Lot 46.....	84

LOTNR.....	BL.....	LOTNR.....	BL.....
Lot 47	85	Lot 83	107
Lot 48	85	Lot 84	108
Lot 49	85	Lot 85	108
Lot 50	86	Lot 86	108
Lot 51	130	Lot 87	109
Lot 51A.....	86	Lot 88	110
Lot 52	87	Lot 89	110
Lot 53	88	Lot 90	111
Lot 54	88	Lot 91	111
Lot 55	89	Lot 92	112
Lot 56	90	Lot 93	112
Lot 57	91	Lot 94	113
Lot 58	92	Lot 95	113
Lot 59	92	Lot 96	113
Lot 60	93	Lot 97	114
Lot 61	94	Lot 98	115
Lot 62	95	Lot 99 Die Lighuis.....	116
Lot 63	95	Lot 100	118
Lot 64	96	Lot 101	119
Lot 65	96	Lot 102	119
Lot 66	97	Lot 103	119
Lot 67	97	Lot 104	120
Lot 68	98	Lot 105	121
Lot 69	99	Lot 106	121
Lot 70	100	Lot 107	122
Lot 71	101	Lot 108	122
Lot 72	102	Lot 109	123
Lot 73	102	Lot 110	123
Lot 74	102	Lot 111	124
Lot 75	103	Lot 112	124
Lot 76	104	Lot 113	124
Lot 77	104	Lot 114	125
Lot 78	105	Lot 115	126
Lot 79	105	Lot 116	126
Lot 80	106	Lot 117	127
Lot 81	106	Lot 118	128
Lot 82	107		

Vertellings

Die dominee spring deur die venster.....	37
Reënwater op die dubbelbed.....	43
Snags uit die solder geglip.....	48
Wat drup tussen die solderplanke deur?.....	48
Saam met piepende muise geslaap.....	48
Konsternasie oor stormwater	62
Is daar polisie langs die pad?	65
"Moet net nie die kragopwekker afsakel nie".....	91
"Ons kon nie die tee kry nie".....	100
Oortreding van die drankverbod	109
Kabeljouvangste voor oom Mann se huis	115
Vakansieherinneringe uit 1933	117

Die Lighuis se kransduifkukens makgemaak.....	117
Restaurant wat oor die see uitkyk.....	118
Erf gekoop vir R10 000	118
'n Huis op 'n ander man se erf gebou	127
Regter Hall se huisie	129
Andries Negetoon se huisie	129
Lot 51 Die ou skoolterrein	130
Veiling van nuwe erwe 1983	132
Historiese wandeling 2008	133

PAAIE EN HEKKE..... 135

Die paaie van lank gelede	135
--	------------

Oupa Kemp, legendariese padmaker	136
--	-----

Uitspanplekke vir trekkiediere	136
---	------------

Hekke en motorhekke	137
----------------------------------	------------

26 hekke tussen Swellendam en die Witsand	138
---	-----

Nagrit deur die draadhekke	138
----------------------------------	-----

Die hek by die ingang na die Witsand	139
--	-----

Lance Tomlinson bou 'n Argentynse hek	139
---	-----

21 motorhekke na Heidelberg	139
-----------------------------------	-----

'n Teerpad na Heidelberg	139
---------------------------------------	------------

Hannes Bauermeister en die verkeerstelling	140
--	-----

Protes oor 'n strandpad	140
--------------------------------------	------------

"Niemand wil die pad hê nie"	141
------------------------------------	-----

Boot met stootskrapers opgediep	141
---------------------------------------	-----

Pad na die Vywer	141
-------------------------------	------------

Sprake van 'n strategiese kuspad	141
---	------------

NAGKAR en SANITÈRE GERIEWE..... 143

Hantering van nagvuil	143
------------------------------------	------------

Die afdelingsraad en nagvuil	143
------------------------------------	-----

Lys van sanitêre werkers deur die jare	144
--	-----

Donkies en 'n nagkar	144
-----------------------------------	------------

"Ek is nie eens 'n prins nie!"	145
--------------------------------------	-----

"Jy maak die vensters bietjie toe!"	145
---	-----

Die nagkardrywer wen 'n hofsaak	145
---------------------------------------	-----

Doodsgevaar in 'n kloset	146
--------------------------------	-----

'n Slang in die toilet	146
------------------------------	-----

Gekielie met 'n takkie	146
------------------------------	-----

Stortingssterrein	146
--------------------------------	------------

'n Lekplek in die nagwa	147
-------------------------------	-----

DIE LEWE IN DIE OU WITSAND 149

Huishouding	149
--------------------------	------------

Vuurmaakhout	149
--------------------	-----

Renosterbossierook	149
--------------------------	-----

Pakslae vir die houtmakers	150
----------------------------------	-----

Wasgoed.....	150	Grotbesoek.....	174
Wasdag by tant Rykie	151	Radios en windlaaiers.....	177
Melkkoeie.....	151	Rugby langs die Barry-kerkie	177
Is dit 8 of 12 km tot in die Witsand?	152	Witsandse rugbytoetse.....	177
Melkkoei word spekvet in die Witsand	152	Kaartspeletjies.....	177
Hoenders en ander slaggoed	153	Kaartspelers roep geeste op.....	177
Oom Attie Voëlie se hoenderhaan verdwyn.....	153	Jagtogte.....	178
Groente en tuinmaak.....	154	Jaghond vir 'n eendvoël aangesien!.....	179
Groentetuine.....	154	Gys Loots skiet sy hand weg.....	179
Smouse	154	Oubaas vertel van jagtogte.....	180
Groente béré.....	154	'n Jagtog by die Witsand in 1941.....	180
Suurvytjiekonfyt.....	155	Groot gesamentlike jagtogte in die duine.....	180
Suurvytjies vlek alles	155	Oom Bokkie de Villiers se allergie.....	181
Heuningbossietee.....	156	Nog Witsanddinge	181
Witblits en karriebier.....	156	Weerlig	181
Barrydale-blits smaak voorstebos!.....	157	Sandvlooie	182
'n Ossewa vol stookhout in die Witsand kom haal.....	157	Skilpaaie.....	182
Groente van Oshoek en witblits van Vermaakklikheid.....	157	Oom Boy drink skilpadbloed.....	182
Witblits vir 'n seer knieg.....	157	Polisie.....	183
'n Stompkop vir 'n bottel witblits	158		
'n Gelling karrie vir die Witsand.....	158		
Die see en die rivier	158		
Visvang vir 'n lewe.....	158	LOSIESHUISE EN HOTELLE	185
Lekker brosbruin harderkuitjies.....	158	Oysterbeds-hotel.....	186
Alikruk	159	Robbie en Marthy du Preez	186
Droë alikruk in 'n meelsakkie	160	Van Ghwarrievlei na Oysterbeds.....	186
"Kook hom liewer in sy dop".....	160	Historiese woonhuis word hotel	186
Seekat.....	161	Uitbreidings en infrastruktuur	187
Skulpies en gesiggle-sterre	161	Lekker kos.....	188
Die seldsame nautilusskulp.....	162	'n Kontiki-perspektief op Oysterbeds	190
Uitgespoelde skatte	162	Deurnagpartyjies by die Oysterbeds-hotel	190
Regattas en tydrenne	163	Stoopspeletjies	190
Sosiale lewe.....	164	Oom Robbie en tant Marthy	190
Politiek.....	164	Prof. Cilliers vertel van Robbie en Marthy	191
"Sit jou kar in neutraal!"	164	Bulpin ontdek die Oysterbeds-hotel	191
Danse.....	164	Roeibote en aas	191
Vroeë dansplekke	164	Van Oysterbeds na Grasrug	192
"Paul Dunn skop 'n paartie!"	165	Basil Botha	192
Danse in "Peebol se kafee".....	166	Kinders slaap in die kar by die hotel	193
Danse op die Rademan-losieshuis se stoep	166	Christian Hartman.....	193
Oom Boy oorreed tot danse op die Rooistoep	166	Freddie Hopley.....	193
Danse in die Oysterbeds-hotel	167	Verbeterings	194
Die vlootsoldate kon lekker dans	167	Geoff en Elaine	194
Deur die Soutpan na die dans!	169	Krewels by Geoff te koop	194
Kersfeesorkes en Nuwejaarstradisies	169	Jesus by die Kraaltjie?	194
Die Young Royal Shepherds Kersfeeskoor	169	Kroeg	195
Rolbalklub	171	Vroue onwettig in die kroeg	195
Hengelklub	173	Help mekaar as jy te veel gedrink het	195
Skyfskiet.....	173	Bymekaarkomplek van die Vlakteboere	195
Kattekwaad en poetse.....	173	Brandskade	196
Oom Attie Voëlie se bokooi uitgemelk.....	173	Sluiting	196
Lucky Strike-botel	201	André Tops	196
Alf en Val Barry	201	Die spook van Oysterbeds	197
"Ek het vier dae laas gebad!"	202	Roberts-familie en Oysterbeds-woongebied.....	197
Dik-Dik Plaatjies verdrink	203		
John en Trixie Landman	204		
Drew en Liz Hunter	204		
Relais-hotelgroep	205		
Ander eienaars en huurders	206		
Breedemond-gastehuis	207		
BOERE EN BYWONERS NABY DIE WITSAND	211		
Westfield.....	212		
Moodie	212		
Brieve aan die magistraat van Swellendam	212		
Engelse predikant in 'n doodskis	213		
Bywoners by die Moodies	217		
Vondeling.....	218		
Jakkalsfontein	219		
Dunn's Retreat	219		
Collie neem tant Annie Dunn oor die rivier	219		
Die dogters maak July dood	220		
Juffrou Annie se hond byt klein Mabel	220		
'n Pierinkie melk vir Canary	221		
Voormanne en Krygsgevangenes	221		
Michael Sands voorkom 'n selfmoord	221		
Rhenosterfontein	223		
Van Reenen, Reitz en Badenhorst	223		
Jeugherinneringe van F.W. Reitz	223		
Hopley	226		
'n Kuier op Rhenosterfontein in die twintigerjare	226		
Hopley se kwaai friesbul	227		
"Vat net die dorsmasjien weg!"	228		
Dirk Top gestuur vir whisky	228		
Gekibbel oor die prys van 'n hoenderhaan	229		
Tant Birdie Hopley verdrink in die rivier	229		
Alfie Hopley kry die ou Rhenosterfontein	230		
Oom Alfie op 'n skimmelperd	230		
Oswald Hopley kry Karoolskraal	231		
Freddie Hopley kry Parklands	232		
Geoff Hopley met 'n mes oopgesny	233		
Gunter	234		
Groot reën op Karoolskraal	235		
Sandfontein, Jakkalsfontein en Brakkekuil	237		
Hans Predikant Uys en sy nasate	237		
Telegram na 'n droogte	240		
Bywoners by die Uyse	243		
Die Fouries	243		
Die "Sekel" Swarts	243		
Oom Frans Swart	243		
Koen Muller trek oom Frans 'n streep	244		
Daantjie Swart	244		

Koos Swart.....	245	Vloedgevolge by die Witsand en Westfield	281	Argief- en Rekorddiens van die Wes-Kaap	318
Pamie Swart.....	246	'n Hoenderhaan kraai in die baar.....	284	Drostdymuseum Swellendam	319
<i>Pamie ry sommer die draadhekke oop!</i>	247	Verlore kissie met goue ponde.....	284	Aktekantoor	319
<i>'n Spook by die Ou Jettie</i>	247	Vloede van later jare.....	285	Landmeter-Generaal	319
Die "Stompie" Swarts.....	247	Verdrinkingstragedies	287	Rolbalklub	319
Oom Piet Stompie Swart.....	247	Verdrinking van vier vissermanne 1924.....	287	Manuskripte	319
Danie Swart.....	248	<i>'n Voorteken van die ramp</i>	289	Elektroniese Bronne	321
Gerrie Swart.....	249	<i>Sewe vissers verdrink in 1897</i>	289	Onderhoude en mededelings	321
Thys Swart.....	249	<i>Sterk Piet red 'n Moodie se lewe</i>	289		
<i>Oupa Piet red Ina se bas</i>	250	Verdrinking van die Whyte-kinders 1927	290		
Vaal Piet le Roux.....	250	Impak van die Tweede Wêreldoorlog	292		
<i>Die trepkar val om op pad skool toe</i>	250	Vliegbote op die rivier	292		
Oom Kittie Swart.....	252	Britse vlootvaartuije by die jettie.....	293		
Daantjie Hooikraal Swart.....	252	Vliegtuigongeluk op Port Beaufort in 1953	294		
Meerlust (Slangrivier)	253	Vliegveld by die Witsand	297		
<i>Jong bloekomboompies platgetrap</i>	254				
<i>Die verdwyning van Oupa de Kock</i>	254				
Port Beaufort	255				
Barry & Neefs.....	255				
Carlsson	256				
Ohlsson	257				
Alfred John Barry.....	259				
J. Trev. Barry	263				
Tom en Dennis Barry	264				
<i>Dennis koop 'n visvangplaas</i>	265				
Bywoners by die Barrys	266				
<i>Chrisjan en Bettie Gunter</i>	266				
<i>Frank en Stina Dunn</i>	266				
<i>Gestraf omdat tant Stina se kos so lekker is</i>	267				
<i>John en Ella Dunn</i>	267				
<i>Hans en Kerneels Kemp</i>	267				
<i>Paul en Miemie Dunn</i>	267				
<i>"Gee net 'n stukkie sjokolade"</i>	268				
<i>Doeleie en Let Fouché</i>	268				
Die fragmentering van Port Beaufort	269				
Port Beaufort nr. 1	269				
Port Beaufort nr. 2, 3 en 4	269				
Port Beaufort nr. 3A	270				
Port Beaufort nr. 5	270				
Port Beaufort nr. 6	271				
Port Beaufort nr. 7	272				
Port Beaufort nr. 8	272				
Rolhoek	274				
<i>Die pont by Groenpunt</i>	275				
OPSPRAAKWEKKENDE INSIDENTE	277				
Vloede en oorstromings	277				
<i>Die vloed van 1902</i>	277				
<i>Fritz Crous se hele gesin verdrink</i>	277				
<i>"Ek het jou vir vyf pond jammer"</i>	278				
<i>Weer 'n vloedtragedie in die nageslag</i>	278				
<i>Die vloed van 1906</i>	280				
Vloede van later jare.....	285				
Verdrinkingstragedies	287				
Verdrinking van vier vissermanne 1924.....	287				
<i>'n Voorteken van die ramp</i>	289				
<i>Sewe vissers verdrink in 1897</i>	289				
<i>Sterk Piet red 'n Moodie se lewe</i>	289				
Verdrinking van die Whyte-kinders 1927	290				
Impak van die Tweede Wêreldoorlog	292				
Vliegbote op die rivier	292				
Britse vlootvaartuije by die jettie	293				
Vliegtuigongeluk op Port Beaufort in 1953	294				
Vliegveld by die Witsand	297				
BEGRAFNISKLOOF	299				
Dreinering	299				
Grafte	299				
Ontwikkeling	300				
Spookstories	300				
Ander	300				
MOODIE GEDENKTEKEN & MOODIE SE PUTS.. ..	301				
Die Moodie-gedenkteken	301				
Moodie-se-puts	302				
DIE STOOMSKIP CHUB	305				
Stoomskepe in die Breërivier	305				
Die Chub se geskiedenis	305				
<i>Swellendam se goedkoop petrol</i>	308				
<i>Boy Rademan vertel van die Chub</i>	308				
<i>Genooi vir ete op die Chub</i>	308				
<i>Pretrit op Oujaarsaand</i>	308				
<i>Kan Port Beaufort weer 'n hawe word?</i>	309				
<i>Die Chub se kaptein val oorboord</i>	309				
Die einde van die Chub	309				
DIE HOLLANDERS BOU 'N SEILJAG	311				
Die Sikkemas en hul seiljag	312				
BRONNELYS	315				
Afkortings	315				
Literatuur, artikels en verslae	315				
Periodieke Publikasies	317				
Argivale Bronne	318				